

"נכרי לבני אמי": תולדות המשומד בספרות חז"ל / אברהם יוסקוביץ

מפגש מס' 2

2. <u>ירושלמי גיטין ד, ט מו ע"ב</u>	1. <u>גיטין מז ע"א (כ"י אראס)</u>
<p>מעשה באחד שמכר את עצמו [ללודים] אתא עובדא קומי [בא מעשה לפני] ר' אבהו אמר מה נעשה מפני חייו עשה.</p>	<p>ההוא גברא דזבין נפשיה ללודאי, אתא לקמיה דר' אמי א"ל פירקן, דתנן "המוכר את עצמו ואת בניו לגוים אין פודין אותו אבל פודין את הבנים" משום קלקולא, וכל שכן הכא דאיכא קטלא. אמרו ליה רבנן לר' אמי: האי ישראל משומד הוא, דקא חזו ליה דקא אכיל נבלות! אמר להו: אימור לתיאבון הוא דאכיל? והא זימנין דאיכא היתירא ואיסורא קמיה ושביק היתירא ואכיל איסורא! א"ל זיל לא שבקו לי דאיפרקך.</p>

3. קידושין עב ע"א

כי הוה [נח נפשיה דר'] ר' [אמר] ...

בירתא-דסטיא איכא בבבל סרו [היום] מאחרי י"י.

דאקפו פירי דכוורי וצדו בה בשבתא ושמתניהו ר' אחי בר יאשיה ואישתמוד.

[תרגום: כאשר נחה נפשו של (=מת) רבי אמר: ... יש מקום בבבל ושמך בירתא דסטיא (אולי: מצודת סוטים), "סרו היום מאחרי ה'", שהמים הציפו ועלו וצדו בה בשבת דגים,¹ קיללם ר' אחי בר יאשיה והשתמדן]

4. סוקרטס סכולסטיקוס, היסטוריה כנסייתית ספר שביעי, 4 (תרגום חופשי, א.ג.)

היה זה אירוע חשוב אחד בחיי הכנסייה, שאירעו בזמן כהונתו של אטיקוס (קונסטנטינופול, מת 425). תקופתו לא היתה חסרה נסים של ריפוי. במקרה אחד, יהודי נכה שהיה מרותק למיטתו שנים רבות, וכל הנסיונות לרפאו מכל מיני רפואה ותפילות אחיו יהודים לא הועילו. הוא חיפש מפלט בטבילה לנצרות, בבטחו בה כמזור האמיתי היחיד שיש לנקוט בו. כאשר נודע לאטיקוס על בקשתו, הוא הדריך אותו בעקרונות הראשיים של האמת המשיחית, וחינכו לבטוח במשיח, והורה

¹ על מעשה זה ופירושו ראו: הלוי, דורות הראשונים ד, עמ' 680, ה, עמ' 182; אפשטיין, מבואות לספרות התנאים, 570; מחקרים א, עמ' 382 והערה הערה 20; אשל, ישובי היהודים בבבל, עמ' 76; אופנהיימר, אונומסטיקון, עמ' 98-99; אופנהיימר, על נהרות בבל, עמ' 25, 102; גפני, יהודי בבל, עמ' 120, 123-124. אני מקווה להציג בעתיד ניתוח מפורט ושלם של המעשה הזה.

להביאו במיטתו אל אגן הטבילה. היהודי המשותק טבל מתוך אמונה כנה ומרגע שנמשה מאגן הטבילה מצא את עצמו בריא לחלוטין ממחלתו, והוא המשיך להנות מן הבריאות גם לאחר מכן. הכוח הניסי של המשיח זכה לאישוש כמתגלה גם בימינו, ותהילתו הביאה לפגאנים רבים להאמין ולהיטבל. אבל היהודים אף שהם בקנאות "תרים אחר סימנים" (בעקבות הראשונה אל הקורניתיים א, 22) אינם [רואים] אף את הסימנים שמתרחשים [לנגד עיניהם] כדי לחבק את האמונה [אינם רואים]....

5. סוקרטס סכולסטיקוס, היסטוריה כנסיתית ספר שביעי, 38 (תרגום חופשי, א.י.)

בתקופה זו מספר רב של יהודים שחיו בכרתים הצטרפו לנצרות, בעקבות המעשה הנורא הבא. יהודי מתחזה אחד, העמיד פנים שהוא משה, והוא נשלח ממרום להוציא את היהודים מן האי. הוא הוביל אותם אל הים: הוא אמר שהוא אותו האדם ששמר על ישראל כשהובילם דרך ים סוף. במשך שנה שלמה הוא סבב במספר ערים באי, ושכנע את היהודים להאמין בהבטחתו. יתרה מזו, הוא שכנע אותם לעזוב את כספם ורכושם, והציע את עצמו כמשכון, המוליך אותם דרך הים שיבש אל ארץ ההבטחה. הוזים בהבטחות אלה, הם זנחו את עסקיהם מכל סוג, בזו למה שהשיגו והניחו לכל המעוניין לבוא וליטול.

כאשר הגיע היום שנקבע על ידי מאחז העיניים לעזיבת המקום, הוא הלך בראש וכולם הלכו אחריו, עם נשותיהם וילדיהם. הוא הוביל אותם עד שהגיעו לכף (סלע = מצוק) שהתנשא מעל הים, שם הוא הורה להם להשליך עצמם אל הים. אלו שהגיעו ראשונים אל המצוק עשו כך, ומתו מיד, אחדים התרסקו לחתיכות על הסלעים, ואחרים טבעו במים. רבים יותר היו מתים אילולי חסדו של האל שהמציא כמה דייגים וסוחרים נוצרים לצפות במחזה. אנשים אלה משכו והצילו כמה מאלה שכמעט ומתו, ושרק עכשיו במצבם המסוכן, התוודעו לשגעון שבמעשיהם. הם מנעו את האחרים מהלשליך את עצמם למטה, כשסיפרו להם על החורבן שפקד את אלו שעשו את הצעד הזה. ...

הם פנו לתפוס את המתחזה למשה כדי להרוג אותו. אך הם לא היו מסוגלים לעשות זאת משום שהוא נעלם פתאום, מה שגרם להם להאמין שהוא היה שטן ממאיר, שלבש דמות אדם, בכדי להחריב את האומה הזו במקום הזה [היהודים בכרתים]. בעקבות מעשה זה יהודים רבים בכרתים בזמן ההוא נטשו את היהדות והצטרפו לאמונה המשיחית.

6. ה' ניומן, ספר המעשים לבני ארץ ישראל, מעשה סו (= תשובות הגאונים, נ' קורנל טז)

וששאלתם: אשה שמת בעלה והניח לה בת, ונשתמדה אמה של הנערה והלכה ונשאת¹ לגוי, והבת עשת אצל הגוי עם אמה זמן ניכר, ובא כהן אחד ולקח הנערה לאשה. מהו שתהא מותרת לו? כך הוא המעשה: מכיון שנתחדה לגוי הנערה בביתו של גוי² הויה לה חללה, ואסורה לכהן. ואם היו לו בנים ממנה, חללין הם וכשרין ליטול נשים, בין כוהנות,³ בין לויות, בין ישראליות.⁴ ואם הולידו בנות, חללות הן ופסולות מן הכהונה, אבל לישראל כשרות הן ובנותיהן מישראל כשרות לכ[הו]נה.

